

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

Názory občanů na drogy

Technické parametry

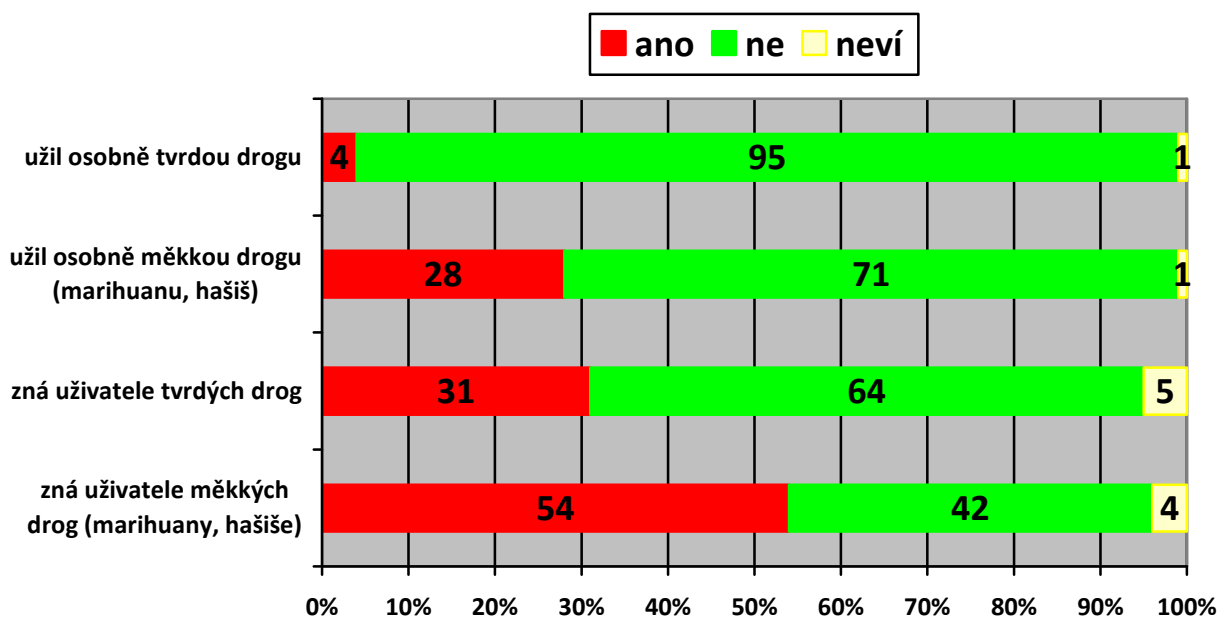
Výzkum:	<i>Naše společnost 2010, v10-05</i>
Realizátor:	<i>CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>3. – 10. 5. 2010</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1061</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OB.46, OB.47, OB.48, OB.49, OB.50</i>
Zveřejněno dne:	<i>12. července 2010</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

Květnové šetření CVVM se v krátkosti dotklo problematiky drog a jejich užívání v České republice. Výzkum v tomto ohledu zjišťoval, jestli a nakolik občané vnímají současnou situaci z hlediska užívání drog jako problém v České republice jako celku a specificky v místě jejich bydliště. Dále se zabýval tím, zda podle mínění veřejnosti se instituce v České republice věnují drogové problematice přiměřeně nebo nedostatečně, případně naopak přílišně. Svoji pozornost šetření také zaměřilo na to, nakolik přijatelné či naopak nepřijatelné z pohledu veřejného mínění je užívání některých legálních i nelegálních látek majících psychotropní účinky. Kromě toho především pro potřeby analýz druhého stupně u výše zmíněných otázek se výzkum dotazoval i na zkušenosti s užíváním drog, jak nepřímé (osobní znalost uživatele či uživatelů drog), tak přímé (vlastní zkušenost s drogou či drogami).

Pokud jde o osobní zkušenosti s užíváním drog, musíme předeslat, že zejména výsledky odpovědí v otázce zjišťující vlastní přímou zkušenost s konzumací těchto vesměs ilegálních látek nelze v žádném případě brát jako statistiku rozšíření užívání drog nebo dokonce drogové závislosti. Důvodem pro to je jednak to, že navzdory přísné anonymitě výzkumu na takovou otázku téměř jistě ne každý respondent bude ochoten vypovídat vždy zcela upřímně, když na jedné straně část respondentů může z pochopitelných důvodů takovou zkušenost zatajovat, ale na druhé straně, byť nejspíše méně často, se lze setkat s opačným případem, kdy lidé z nějakého důvodu (kvůli autostylizaci, kvůli snaze působit upřímně a dodat vážnost svým odpovědím na jiné otázky k tématu jako odpovědím „zasvěceného“ jedince) se přihlásí ke „zkušenosti“, kterou ve skutečnosti sami nemají. Druhým důvodem je pak to, že některé sociálně vyloučené skupiny populace, k nimž patří i pravidelní, závislí uživatelé drog, jsou

z velké části obtížně či vůbec ne dosažitelní v rámci výběrového celopopulačního šetření založeného na dobrovolných rozhovorech dotázaných s tazateli, takže se lze s celkem vysokou mírou pravděpodobnosti domnívat, ačkoli intenzitu vlastního užívání drog výzkum nezjišťoval, že většina těch, kdo v šetření přiznali vlastní zkušenosti s drogami, jsou experimentující, příležitostní nebo bývalí uživatelé, kteří nejsou drogově závislí. Přesto výsledky nepostrádají zajímavost, když ukazují, že poměrně velká část populace má zejména s tzv. lehkými či měkkými drogami přímou zkušenost a že se nebojí se k ní přiznat.

Graf 1: Přímá¹ a nepřímá² zkušenost s užíváním drog

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu č. 1, více než polovina dotázaných (54 %) v šetření uvedla, že zná někoho, kdo užíval nebo užívá marihuanu či hašiš, a více než čtvrtina (28 %) uvedla, že sama tyto tzv. měkké drogy alespoň vyzkoušela. V případě drog jako heroin, pervitin či extáze znalost nějakého uživatele deklarovala necelé třetina (31 %) respondentů, 4 % pak přiznala osobní zkušenost s těmito tzv. tvrdými drogami.

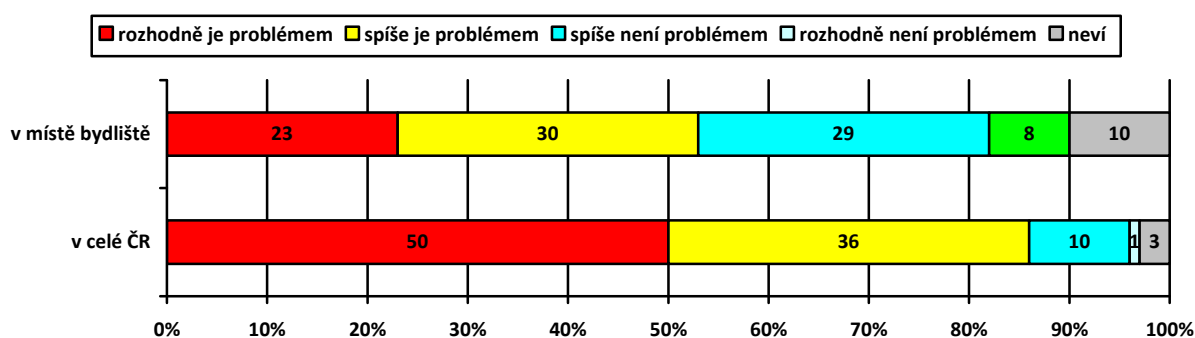
Podrobnější analýza na základě sociodemografických znaků ukázala, že z hlediska pohlaví jak přímá, tak i nepřímá zkušenost s užíváním drog je podstatně vyšší u mužů než u žen. Velmi silným diferenciacním faktorem ovšem především věk. Přímá i nepřímá zkušenost s užíváním drog je velmi vysoká zejména u lidí ve věku do 30 let, u vyšších věkových kategorií se pak rapidně snižuje. Pokud jde o osobní přímou zkušenost s marihuanou nebo hašišem, tu v šetření přiznalo 54 % respondentů ve věku 15-19 let a 55 % ve věku 20-29 let, ve věkové kategorii od 30 do 44 let to byla asi třetina (35 %), mezi lidmi od 45 do 59 let mělo přímou zkušenost 15 % a mezi lidmi staršími 60 let jen 5 %. Podobně tak znalost někoho z uživatelů marihuany či hašiše deklarují asi čtyři pětiny dotázaných mladších 30 let, ve věkovém intervalu od 30 do 44 let to jsou

¹ Otázka: „Užil jste někdy Vy osobně a) marihuanu nebo hašiš, b) drogy, jako je např. heroin, pervitin, extáze?“

² Otázka: „Znáte osobně někoho, kdo užívá nebo někdy užíval a) marihuanu nebo hašiš, b) drogy, jako je např. heroin, pervitin, extáze?“

necelé dvě třetiny, u lidí mezi 45 a 59 lety asi polovina a ve věkové kategorii od 60 let výše pak už jen méně než čtvrtina respondentů. V případě tvrdých drog byla tendence velmi podobná, když znalost uživatele uvedla více než polovina respondentů do 30 let, naopak mezi nejstaršími z dotázaných to bylo jen 7 %. Z celkově nevelkého počtu těch, kdo přiznali zkušenost s nějakou tvrdou drogou, jich více než polovina je mladších než 30 let a prakticky devět z deseti je ve věku do 45 let. Naproti tomu dosažené vzdělání nevykazuje u přímé či nepřímé zkušenosti s užíváním drog vůbec žádné významné rozdíly. Také z hlediska velikosti sídla nebo regionálně byly rozdíly poměrně malé, byť v případě lehkých drog byl vyšší podíl přiznaných uživatelů zaznamenán mezi respondenty z Prahy a naopak nižší v Moravskoslezském kraji.

Graf 2: Představuje situace v užívání drog problém?³

Z výsledků zachycených v grafu 2 je patrné, že současnou situaci z hlediska užívání drog naprostá většina dotázaných (86 %) vnímá jako problém z pohledu celé ČR, mírná nadpoloviční většina (53 %) má tentýž pocit i pokud jde o jejich vlastní místo bydliště. Naopak 11 % užívání drog jako problém v rámci ČR nevidí, více než třetina respondentů pak optimisticky hodnotí situaci z hlediska místa, kde žije. V případě hodnocení situace v místě vlastního bydliště byl zaznamenán zřetelně vyšší podíl nerozhodných odpovědí než u hodnocení situace v zemi jako celku.

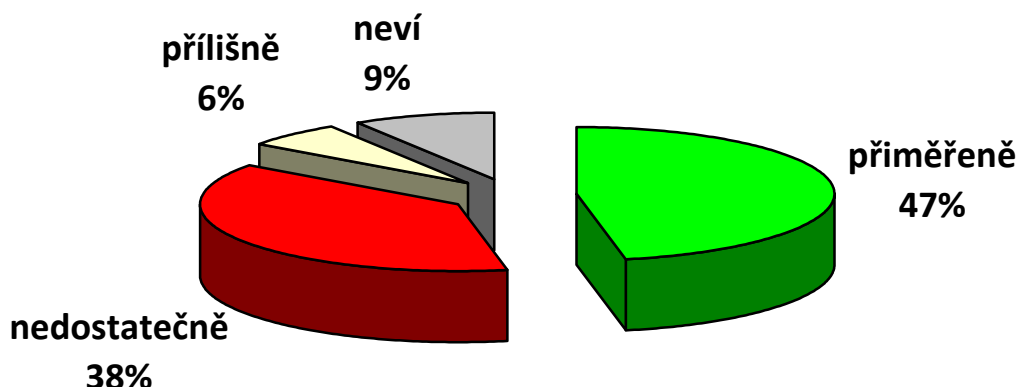
Poněkud méně často a s menší intenzitou jako problém v kontextu celé země vnímají situaci ohledně užívání drog lidé, kteří mají s drogami přímou zkušenost jako uživatelé měkkých či tvrdých drog. Mezi uživateli měkkých drog se ovšem neobjevuje příznivější hodnocení situace v místě bydliště. Vedle toho lidé, kteří deklarují nepřímou zkušenost s lehkými drogami, rovněž poněkud méně nepříznivě vidí situaci z hlediska ČR jako celku, ačkoli jejich hodnocení situace v místě bydliště se od průměru významně neliší. Naproti tomu lidé znající uživatele tvrdých drog jsou o poznání kritičtější v hodnocení situace v místě svého bydliště.

Mírně kritičtějšími v hodnocení situace ohledně užívání drog jsou ženy, v případě věku kritičnost citelně sílí s věkem respondenta. Z hlediska velikosti sídla se jako méně kritičtí ukázali respondenti z velkých měst s populací od 80 tisíc obyvatel výše, pokud jde o hodnocení situace v ČR jako celku, naopak situaci v místě svého bydliště zřetelně příznivěji hodnotili lidé z obcí do 2000 obyvatel. Z hlediska regionálního je hodnocení celkové situace v ČR relativně

³ Otázka: „Je nebo není podle Vás současná situace v užívání drog problémem a) v celé České republice, b) v místě Vašeho bydliště?“

příznivější v Praze, naopak kritičtějšími byli obyvatelé středních Čech. V místě bydliště je situace kritičtěji vnímána Pražany a obyvateli severozápadních Čech.

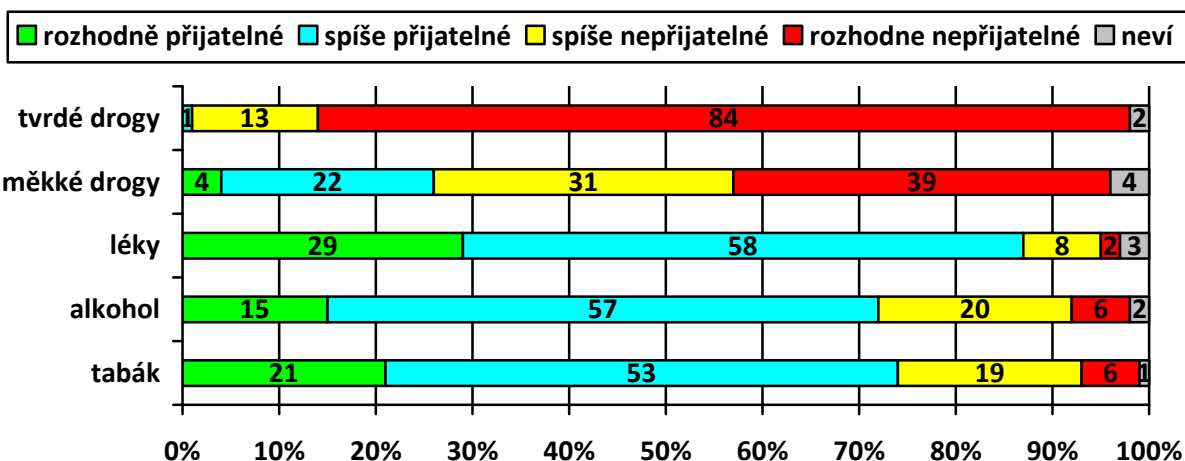
Graf 3: Jak se instituce v ČR zabývají problémem užívání drog?⁴

Pokud jde o pozornost a péči, kterou problematice užívání drog věnují příslušné instituce v České republice, necelá polovina (47 %) veřejnosti soudí, že je přiměřená, necelé dvě pětiny (38 %) ji považují za nedostatečnou a šest dotázaných ze sta jí naopak vnímá jako přehnanou.

Pocit, že je péče věnovaná drogové problematice ze strany odpovědných institucí přiměřená, je relativně nižší zejména mezi dotázanými staršími 60 let a voliči KSČM. Naopak ti, kdo sami drogy někdy užívali, tuto péči označují výrazně častěji za odpovídající či dokonce přílišnou.

Graf 4: Přijatelnost užívání některých látek⁵

⁴ Otázka: „Podle Vašeho názoru, zabývají se instituce v České republice problémem užívání drog příliš mnoho, přiměřeně, nedostatečně?“

⁵ Otázka: „Považujete Vy osobně užívání následujících látek za přijatelné nebo nepřijatelné? a) Tabáku, b) alkoholu, c) léků proti bolesti, na spaní nebo na uklidnění, d) tzv. měkkých drog (např. marihuana, hašiš), e) tzv. tvrdých drog (např. extáze, pervitin, heroin).“

Z odpovědí na otázku zjišťující přijatelnost či nepřijatelnost užívání některých látek (viz graf 4) vyplývá, že relativně vysokou úroveň akceptace mají zejména léky působící na psychiku lidí, jako jsou léky na uklidnění, na spaní, proti bolesti a podobně, jejichž užívání za přijatelné označilo 87 % respondentů. Také užívání legálních a víceméně dlouhodobě společensky akceptovaných „drog“, jako tabáku či alkoholu, výrazná většina dotázaných vidí jako přijatelné, byť přibližně čtvrtina oslovených se v těchto případech vyjádřila opačně. Naopak pouze menšina dosahující přibližně jedné čtvrtiny (26 %) za přijatelné považuje i užívání tzv. měkkých drog, jako jsou marihuana či hašiš, zatímco 70 % to vnímá jako nepřijatelné. Postoj k užívání tzv. tvrdých drog je prakticky jednomyslně negativní.

Podrobnější analýza ukazuje, že relativně liberálnější postoj k užívání měkkých drog mají muži, lidé mladší 30 let, Pražané a ti, kdo mají nepřímou zkušenost s užitím nějaké drogy nebo ji sami osobně užili. Naopak relativně méně vstřícní k užívání měkkých drog jsou lidé starší 45 a zejména 60 let, ženy a absolventi vysokých škol. V případě tabáku a alkoholu z hlediska pohlaví a věku byly difference podobné jako v případě měkkých drog. Také ti, kdo mají zkušenosti s drogami, se vesměs staví vstřícněji ke kouření nebo k pití alkoholu.